

Kamp er nødvendig

TEKST

Odd Volden

PUBLISERT 5. februar 2013

I fjor høst hadde jeg en interessant samtale med en erfaringskonsulent ved en avdeling for psykisk helse i et av våre helseforetak. Vi utvekslet tanker, ideer og erfaringer og var enige om mye. Men mot slutten av samtalen reservert hun seg litt:

«Når man kjenner historien til feltet psykisk helse, er det for meg eskapisme å tro at ikke også vi vil måtte utkjempe flere kamper før vi forhåpentligvis en gang er der vi vil være»

– Du snakker ofte om brukerbevegelsen. Du sier gjerne «vi». Men finnes det egentlig en brukerbevegelse? Og «vi» – jeg vet ikke om jeg kan eller vil være med i ditt «vi». Jeg synes du ofte er mer kritisk og hardtslående enn jeg liker å tenke på meg selv som.

Vi tar spørsmålet om det finnes en brukerbevegelse først, og starter med en enkel empirisk sondering. Noen kjappe googlesøk på ulike bevegelser resulterer i følgende antall treff: bondebevegelsen 37 500, arbeiderbevegelsen 31 600, kvinnebevegelsen 27 200, homobevegelsen 7 090, *brukerbevegelsen* 602, innvandrerbevegelsen 2. Vi ser at brukerbevegelsen finnes, i hvert fall på Google, om enn ikke med veldig mange treff. Men når vi trekker inn funksjonshemmedes organisasjoner og brukerorganisasjoner, får vi langt høyere tall: funksjonshemmedes organisasjoner 227 000, brukerorganisasjoner 47 800.

Neste skritt er å se på hva som skjuler seg bak noen av treffene på brukerbevegelsen (mine uthevinger): På bloggen til Norges eldste brukerorganisasjon på psykisk helsefeltet, We Shall Overcome (WSO), finner vi 12. februar i fjor overskriften «Tre videoer om *brukerbevegelsen*». Fra en twittermelding: «Psykososiale funksjonsnedsettelse» anvendes av den internasjonale *brukerbevegelsen* ». Fra nettsida til Forum for praksisnær forskning: «... *Brugerbevegelsen* i New Zealand». Fra nettsida til Rådet for psykisk helse: «Amaliedagenes fagdager ... tirsdag fokuserer på *brukerbevegelsen* og aktivisme»

Jeg kjenner ikke til noen omfattende og samlet beskrivelse av verken den norske eller den internasjonale brukerbevegelsen på psykisk helsefeltet. Men det finnes mange steder å starte for den som måtte føle seg kallet til å skrive et slikt verk: Det ligger videoer med Patricia Deegan (psykolog med egen erfaring med psykisk lidelse) og Mette Ellingsdalen (WSO) på YouTube. Programmene for Amaliedagene gir tråder til norske og utenlandske brukeraktivister. På erfaringskompetanse.no finner vi en kunnskapsbase med tekster av norske brukerstemmer. På Facebook finner vi det pulserende Erfaringsnettverket.

Brukerorganisasjonene har i flere tiår gitt oss medlemsblader og politiske programmer. Det finnes avisinnlegg, blogger, bøker, bokkapitler, tidsskriftartikler og debattinnlegg i hopetall skrevet av brukere, brukerrepresentanter, erfaringsformidlere og erfaringskonsulenter. Det finnes et utall hørings svar fra brukerorganisasjonene til myndighetene.

Det finnes også fagfolk som bidrar substansielt til brukerbevegelsen: Psykolog Joar Tranøy har skrevet historien til We Shall Overcome (WSO). Sosiolog Ragnfrid Kogstad har tatt sin doktorgrad på en studie av organiserte brukeres erfaringer med tjenestene. Anders J.W. Andersen og Inger B. Larsen ved Universitetet i Agder har gjennomført et forskningsprosjekt om nordiske brukeres selvbiografier i ulike epoker. En rekke andre støttespillere fra ulike fagmiljøer kunne vært nevnt.

Det beste stedet å starte er kanskje Hege Orefellens dissens til Paulsrudutvalgets flertallsinnstilling. Det er i mine øyne den norske brukerbevegelsens mest gjennomarbeidede, prinsipielle og sentrale tekst.

Hva så med min samtalepartners skepsis til kampmetaforer og høylytte krav? Ingenting er selvfølgelig bedre enn reformer og vennlige dialoger. Brukermedvirkning i alle ledd, utvikling av nye brukergrensesnitt og ansettelse av erfaringskonsulenter på alle tjenestesteder bidrar utvilsomt til omformingen av tjenestene. Men når man kjenner historien til feltet psykisk helse, når man kjenner maktmidlene de profesjonelle rår over, når man vet hvor sterke de profesjonelles organisasjoner er og når man vet hvilke overgrep som jevnt og trutt begås i det godes navn på alle samfunnsområder, er det for meg eskapisme å tro at ikke også vi vil måtte utkjempe flere kamper før vi forhåpentligvis en gang er der vi vil være.

Kollektiv fornuft er tittelen på et av bindene av LOs historie. De to andre bindene har titlene *Med knyttet neve* og *Medlemsmakt og samfunnsansvar*. Brukerbevegelsen bør minne seg selv på det med jevne mellomrom. Vi er neppe ved historiens slutt på psykisk helsefeltet heller.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 50, nummer 2, 2013, side 160

TEKST

Odd Volden, brukeraktivist

